

Raportti Itä-Suomen yhteistyöalueen sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 31.3.2025

1. Lainsäädäntötausta ja nykytila
2. Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan keskeiset sisällöt ja toiminnan perusteet
3. Yhteistyö ja verkostot
4. Rahoitus ja resurssit

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan lainsäädäntötausta ja nykytila

Miksi sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta
tulee sopia?

Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 1230/2001 [1230/2001](#) | [Lainsäädäntö](#) | [Finlex](#)

Tarkoitus 1§

- Luoda ja ylläpitää alueellinen yhteistyörakenne sosiaalialan perus- ja erityisosaamisen edistämiseksi ja alueellista yhteistyötä ja erityisosaamista edellyttävien erityis- ja asiantuntijapalveluiden turvaamiseksi.

Tehtävänä on turvata 2§

- Sosiaalialalla tarvittavan asiantuntemuksen kehittyminen ja välittyminen, palveluiden kehittyminen, koulutuksen ja käytännön monipuolinen vuoropuhelu, tutkimus-, koulutus ja kehittämistoiminnan toteutuminen.

Henkilöstö 4§

- Osaamiskeskustoimintaa varten tulee olla 3 §:ssä tarkoitetun sopimuksen mukaisesti valittu johtaja ja muuta toiminnan toteuttamiseksi tarvittavaa henkilöstöä. Henkilöstössä tulee olla edustettuna riittävästi tieteellistä pätevyyttä, sosiaalialan kehittämiseen liittyvää asiantuntemusta sekä kokemusta hallintotehtävistä.

Muodostaminen 1§

- Kunkin toimialueen hyvinvointialueet voivat muodostaa osaamiskeskuksen yhdessä esim. yliopistojen, ammattikorkeakoulujen sekä muiden sote-oppilaitosten, järjestöjen ja yritysten kanssa

Hallinto 3§

- Hallinto järjestetään em. muodostavien tahojen keskinäisen sopimuksen mukaisesti

Rahoitus 6§

- Osaamiskeskustoiminnan tukemiseksi suoritetaan valtionavustusta. Valtionavustus maksetaan 3 §:ssä tarkoitetun sopimuksen mukaisesti määräytyvälle oikeushenkilölle. *Vuonna 2025 avustus on 1,25M€, mikä on 50% vähemmän kuin v. 2024 ja 64 % vähemmän kuin vuonna 2023 (3,5 M€).*

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunta, 5 §

- STM:n yhteydessä toimii lakisääteinen, valtioneuvoston neljäksi vuodeksi kerrallaan asettama neuvottelukunta.
- Neuvottelukunnan tehtävänä on:
 - Muodostaa osaamiskeskustoiminnan valtakunnalliset linjaukset
 - Huolehtia kunkin osaamiskeskuksen toiminnan erityisistä painoalueista sopimisesta
 - Yhteensovittaa ja tukea osaamiskeskustoimintaa.
 - Neuvottelukunnan tulee myös lausuntoja antamalla tai muutoin ottaa kantaa periaatteellisesti tärkeisiin osaamiskeskustoimintaa tai osaamiskeskusten hallintoa koskeviin kysymyksiin sekä tehdä tarvittaessa ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi.
- Lisäksi neuvottelukunnassa tulee sopia valtakunnallista väestöpohjaa edellyttävien erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen turvaamista koskevasta työnjaosta sekä huolehtia näiden palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevien sopimus- ja rahoitusmenettelyjen kehittämisestä.
- Viime vuosina lakisääteinen neuvottelukunta on muutamia lausuntoja antamalla ottanut kantaa lähinnä osaamiskeskusten valtionavustusleikkauksien perumiseksi. Osaamiskeskusten erityisiä painoalueita ei ole tähän mennessä valtakunnallisesti sovittu.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annettu asetusmuutos

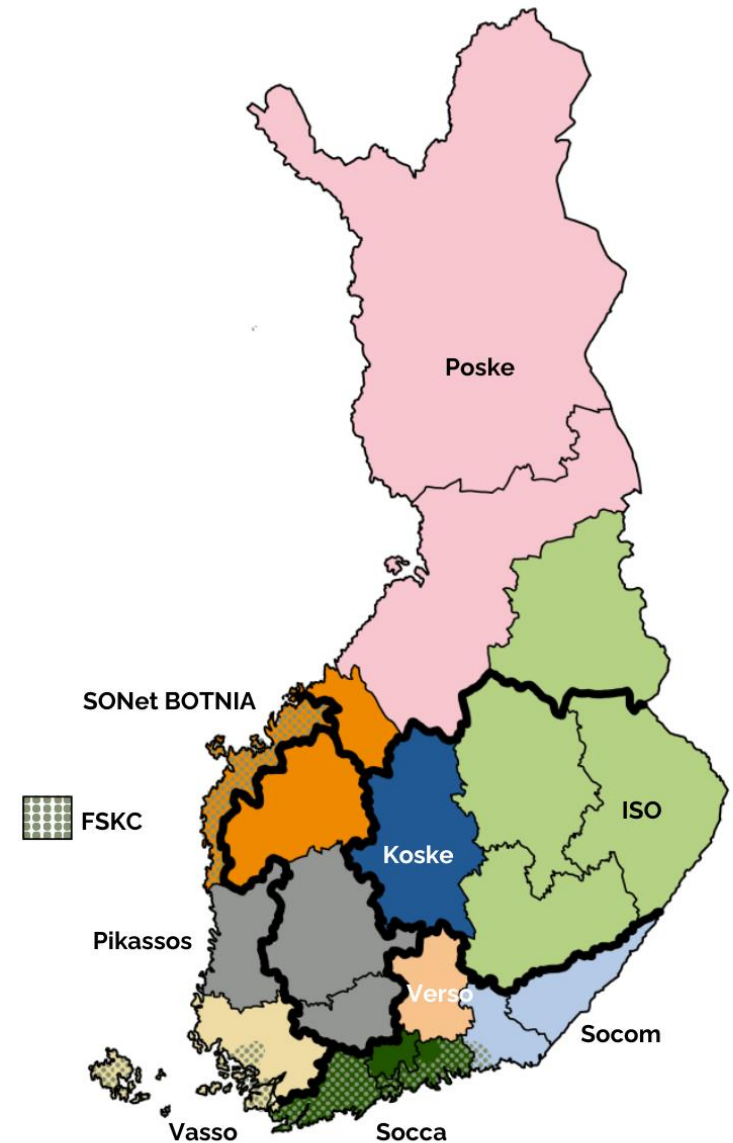
31.10.2024

- Valtioneuvoston antaman asetusmuutoksen mukaisesti
 - sosiaalialan osaamiskeskusten lukumäärä vähenee viiteen nykyisestä kymmenestä
 - alueellisten osaamiskeskusten toimialueet muutetaan YTA-alueiden mukaisiksi
 - lisäksi toimii yksi valtakunnallinen, ruotsinkielinen sosiaalialan osaamiskeskus.
- Asetusmuutos perustuu Suomen hallituksen kevään 2024 kehysriihen säästöpäätökseen, jossa samalla linjattiin osaamiskeskusten perustoiminnan valtionavustus vuodesta 2025 alkaen noin kolmasosaan aikaisemmasta, vuosikymmenten valtionavustustasosta. Jatkossa valtionavustus koko sosiaalialan osaamiskeskustoimintaan on hallituksen linjaaman kehyspäätöksen mukaisesti 1,25 M€/vuosi.
- Asetus tulee voimaan 1.7.2025 alkaen

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan nykytila

- Nykyisistä kymmenestä osaamiskeskuksesta neljä on hallinnollisesti järjestäytynyt hyvinvointialueeseen, kolme osakeyhtiöön, yksi yhdistykseen, yksi yliopistoon ja hyvinvointialueelle ja yksi yliopistolliseen sairaalaan.
- Itä-Suomen yhteistyöalueella lakisääteisesti toimineet alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset ja niiden nykyiset toimialueet ovat
 - Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus **ISO**: Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kainuun hyvinvointialueet, toiminut 1.2.2001 alkaen
 - Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus **Koske**: Keski-Suomen hyvinvointialue, toiminut vuodesta 2001 alkaen
- ISOa ylläpitää ISO-yhdistys ry
- Koske siirtyi 1.6.2024 liikkeenluovutuksella osaksi Keski-Suomen hyvinvointialuetta, siihen asti sitä ylläpiti Koske ry.
- Koske-yhdistyksen purkaminen on kesken.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan keskeiset sisällöt ja toiminnan perusteet

Mitä sosiaalialan osaamiskeskuksessa tehdään?

Sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnan keskeiset sisällöt tulevaisuudessa Itä-Suomen yhteistyöalueella

1. Osaamiskeskustoiminnan tulee keskittyä ajankohtaisiin sosiaalialan ilmiöihin ja yhteiskunnallisiin teemoihin

- o Alueen erityispiirteet tunnistaen ja alueen palveluista nousevien tarpeiden mukaisesti sosiaalialan perus- ja erityispalveluihin kohdentuen

2. Osaamiskeskustoiminnan tulee olla mukana luomassa yhteisiä sosiaalihuollon kehittämis- ja tutkimusrakenteita sekä sosiaalialan vaikuttavuustyötä

- o Tarvitaan yhteinen alueen ylätason näkymä sosiaalihuollon kehittämiselle ja pysyvät kehittämisen rakenteet
- o Sosiaalihuollon porrasteisuutta tulee edistää
- o Tarvitaan vahvaa sosiaalihuollon tutkimukseen, näyttöön ja suosituksiin perustuvaa menetelmien kehittämistä ja käytäntöön viemistä vaikuttavien palveluiden edistämiseksi
- o Osaamiskeskuksessa toteutuu hankkeiden koordinointia, osatoteutuksia ja yhteistyökumppanuuksia

Sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnan keskeiset sisällöt tulevaisuudessa Itä-Suomen yhteistyöalueella

3. Osaamiskeskustoiminnan tulee tukea sosiaalialan urapolkumallien sekä sosiaalialan veto- ja pitovoimakysymysten ratkaisemista ja kehittämistä

- Urapolkumallien kehittäminen ja alan vetovoiman parantaminen vaatii vahvaa yhteistyötä alueen koulutusorganisaatioiden sekä hyvinvointialueiden henkilöstöhallinnon kanssa
- sosiaalialalla tarvittavan asiantuntemuksen kehittyminen ja välittyminen on jatkuvaa ja vahvaa sekä käytännönläheistä
- Ammattikorkeakoulutus (AMK ja YAMK) sekä sosiaalityön erikoistumiskoulutus (Sosnet); hyvinvointipalvelut, lapsi-, perhe- ja nuorisososiaalityö, rakenteellinen sosiaalityö huomioitava kehittämistyössä

Sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnan keskeiset sisällöt tulevaisuudessa Itä-Suomen yhteistyöalueella

4. Monialainen yhteistyö ja tiedolla johtaminen

- Monialaisen yhteistyön ja tiedolla johtamisen merkitys kytkee sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan sosiaalialan johtamisen rakenteisiin sekä erityisasiantuntijuuteen
- Asiakasturvallisuus

5. Rakenteellinen sosiaalityö

- Rakenteellisen sosiaalityön kehittäminen ja sen integroiminen sosiaalihuollon toimintaan
- Työntekijöiden rooli ajankohtaisten ilmiöiden esiin nostamisessa ja tiedontuotannossa
- Rakenteellisen sosiaalityön tuottaman tiedon välittäminen ja yhteensovittaminen

6. Kirjaamisen asiantuntijuuden turvaaminen

- Sosiaalihuollon asiakastietovarantoon (Kanta) liittymisen velvoitteet ja kansallinen ohjaus

Yhteistyö ja verkostot

Kenen kanssa ja millaisissa verkostoissa sosiaalialan osaamiskeskus toimii?

Jäsenyydet, kumppanuudet ja verkostot

- Sosiaalialan osaamiskeskuksen rakenteet tulee muodostaa laissa määritellyn mukaisesti kunkin YTA-alueen hyvinvointialueiden sekä yhteistyökumppaneiden keskinäisellä sopimuksella.
- Muutoksessa tulee jatkossa huomioida osaamiskeskusten yhdyspinnat sosiaalialan muihin toimijoihin sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, jossa kunnilla vahva rooli.
- Verkostoon voivat kuulua ja kumppaniksi ilmoittautua oppilaitokset, järjestöt, maakunnanliitot, kunnat, aluehallintoviranomaiset sekä sosiaalialan yritykset.
- Sosiaalialan osaamiskeskuksen tulee integroitua yhteistyöalueen TKKI-rakenteisiin yhteistyöalueen sopimukseen kirjatun mukaisesti

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta yhteistyössä ammattikorkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa

- Yhteistyöalueella toimii jokaisen hyvinvointialueen alueella ammattikorkeakouluja, joiden kanssa sosiaalialan osaamiskeskukset tekevät aktiivisesti yhteistyötä
 - Ammattikorkeakouluilla on ollut edustus aiemmin toimineiden osaamiskeskusten hallituksissa
- Yhteistyöalueella toimii jokaisen hyvinvointialueen alueella useita ammatillisia oppilaitoksia, joissa tarjotaan sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkintokoulutusta ja ammatillista täydennyskoulutusta

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta yhteistyössä yliopistojen kanssa

- Yhteistyöalueella toimivat yliopistot ovat tärkeimpiä yhteistyökumppaneita sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan varmistamiseksi
- Itä-Suomen yhteistyöalueella toimii kaksi yliopistoa, Itä-Suomen yliopisto ja Jyväskylän yliopisto, jotka yhdessä tuottavat sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimukseen perustuvaa ylintä yliopistollista koulutusta alueellisesti eniten Suomessa. Molemmat yliopistot tuottavat sosiaalityön koulutusta ja tutkimusta.
- Sosiaalialan osaamiskeskus toimii käytännön ja tutkimuksen yhdistäjänä. Sosiaalialan osaamiskeskuksen on yhteistyöalueellaan yhdistettävä yliopistojen tutkimuksen ja koulutuksen erityisasiantuntemusta sekä hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien sosiaalipalveluiden erityisasiantuntemusta.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta yhteistyössä yliopistojen kanssa

- Sosiaalialan osaamiskeskuksen tulee tukea sosiaalialan asiantuntijuutta sosiaalihuollon palveluissa. Osaamiskeskuksen tulee hyödyntää yliopistojen tukea asiantuntijuuden vahvistamiseen sosiaalialaa kehitettäessä ja tutkittaessa sekä sosiaalialan urapolkuja mallinnettaessa. Yliopistojen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen.
- Sosiaalialan asiantuntijuutta tulee vahvistaa sosiaalialalla tiiviissä yhteistyössä yliopistojen kanssa muun muassa perustamalla yhteisvirkoja ja yhteisiä asiantuntijuuden kehittämiseen kytkeytyviä tutkimushankkeita.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta yhteistyössä yliopistojen kanssa

- Yhteistyöalueen yliopistoissa voidaan suorittaa sosiaalialan alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä jatkotutkintoja.
- Jyväskylän yliopisto ja Itä-Suomen yliopisto järjestää myös sosiaalialan erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena yliopisto-opetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä muuta täydennyskoulutusta.
- Sosiaalialan osaamiskeskuksen tehtävänä on sosiaalialan perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen ja käytännön työn monipuolisen yhteyden turvaaminen omalla yhteistyöalueellaan.
- Sosiaalialan osaamiskeskuksen erityisenä tehtävänä on tukea eri opintojen vaiheessa olevia sosiaalialan korkeakouluopiskelijoita
- Osana sosiaalialan osaamiskeskustoimintaa voidaan sopia hyvinvointialueen sosiaalihuollon toimintayksiköiden käyttämisestä sosiaalihuollon koulutustoiminnan järjestämiseen yhteistyössä oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta yhteistyössä yliopistojen kanssa

- Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan ja yhteistyön sen verkostoissa tulee kytkeytyä läpileikkaavasti näyttöön perustuvaan ja tutkittuun tietoon.
- Yliopistojen tehtävänä on edistää tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Vaikuttavuus kaikessa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa on todettu myös sosiaalialan osaamiskeskustoimintaa keskeisesti ohjaavaksi periaatteeksi.
- Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan tulee kytkeytyä tietojohtamisen kokonaisuuksiin, jotta myös sosiaalipalveluiden johtaminen saa tukea sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan ja yliopistojen välisestä yhteistyöstä
- Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta tulee kytkeä yliopistojen ja sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan yhteistyössä yhteistyöalueen TKKI-rakenteisiin, jotta sosiaalipalveluiden tutkimus, kehittäminen ja innovaatiotoiminta vahvistuu osaksi rakenteita
- Tutkimus- ja opetustyön resurssista tulee sopia yhdessä yliopistojen kanssa. Sosiaalityön yhteisprofessuurit muodostavat YT-alueen yhteistyöverkoston. Yhteistyö mahdollistaa myös YT-alueen yhteisiä tutkijatehtäviä.
- Keskeistä yhteistyössä on tieto- ja tutkimusperustaisuuden vahvistaminen, kansallinen ja alueellinen vaikuttaminen sekä kokonaisuuksien koordinointi yhteistyöalueella

Rahoitus ja resurssit

Mistä sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan rahoitus ja resurssit muodostuvat?

Osaamiskeskuksen henkilöresurssit

- **Lakisääteisyys** asettaa resursseille minimivaatimukset
- Osaamiskeskuksen tulee täyttää henkilöstön osalta lakisääteiset perusteet, ja siihen tulee kuulua osaamiskeskuksen johtaja ja muuta toiminnan toteuttamiseksi tarvittavaa henkilöstöä.
- Henkilöstössä tulee olla edustettuna riittävästi tieteellistä pätevyyttä, sosiaalialan kehittämiseen liittyvää asiantuntemusta sekä kokemusta hallintotehtävistä.
- Henkilöresurssi voi olla osin määräaikaista ja verkostomaista. Osaamiskeskuksen toiminnassa voi olla mukana myös yhteistyösopimuksella sovittavia työntekijöitä ja hyvinvointialueiden työntekijöitä.
- STM:n ohjauksen mukaisesti sosiaalialan osaamiskeskuksella tulee olla hyvinvointialueen lisäksi joku toinen yhteistyökumppani – asia huomioitava, kun YTA-tasoisia keskuksia suunnitellaan.

Osaamiskeskuksen rahoitus

- **Valtionavustus**
 - Sosiaalialan osaamiskeskus saa valtionavustusta, joka on suunnattu osaamiskeskustoimintaan.
 - Vuonna 2025 avustus on 1,25M€, mikä on 50% vähemmän kuin vuonna 2024 ja 64 % vähemmän kuin vuonna 2023 (3,5 M€).
 - Tämän lisäksi rahoituspohja muodostuu tarvittavilta osin hyvinvointialueiden rahoituksesta sekä muusta erillisestä haettavasta hankerahoituksesta, joita ovat muun muassa sosiaalityön tutkimuksen valtionavustus VTR ja ESR –rahoitusinstrumentit.
 - VTR-rahoitus on noussut kahden viimeisen vuoden ajan ja on tänä vuonna 8 M€ koko Suomessa sosiaalityön tutkimukseen
 - Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat toimineet VTR ja ESR hankkeissa osatoteuttajina ja yhteistyökumppaneina
 - Osaamiskeskus tekee yhteistyötä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon, hanketoiminnan, HR-toiminnan sekä tietojohdamisen ja tutkimustoiminnan kanssa.
-

Sosiaalialan osaamiskeskukseksi on kannattavaa perustaa alueellinen neuvottelukunta

Neuvottelukunta on keskustelu- ja neuvottelufoorumi, joka muodostetaan alueella toimivista pysyvistä TKKI toimijoista sekä tarvittavista asiantuntijajäsenistä, jotka voivat olla vaihtuvia.

- varmistaa neljän hyvinvointialueen yhteisen näkemyksen muodostamisen ja yhdenvertaisuuden alueiden välillä yhteensovittaen/huomioiden YTA-sopimuksen TKKI-rakenteet sekä hyvinvointialueen strategiat ja toimintasuunnitelmat.
- tekee osaamiskeskusta koskevan talousarvioesityksen myönnetyn rahoituksen puitteissa
- hyväksyy pitkän aikavälin strategiset tavoitteet sekä vahvistaa tutkimus- ja kehittämishankkeet sisältävän vuosittaisen toimintasuunnitelman
- nimeää tarvittavat asiantuntijaryhmät sekä muut ryhmät taustayhteisöjen esitysten pohjalta
- ohjaa ja kehittää toimintaa toiminta-ajatuksen sekä alueellisten ja valtakunnallisten linjausten pohjalta
- seuraa toiminnasta laaditun sopimuksen toteutumista ja valmistelee tarvittaessa uuden sopimuksen
- nimeää tarvittaessa neuvottelukunnan pysyvät asiantuntijat

Sisäöltötyöryhmän jäsenet

- Keski-Suomen hyvinvointialue
 - Marena Paahto, sosiaalihuollon johtaja, pj
- Etelä-Savon hyvinvointialue
 - Marika Huupponen, sosiaali- ja integraatiojohtaja
- Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
 - Tuuli Ollila, palvelujohtaja
- Pohjois-Savon hyvinvointialue
 - Heli Pärnänen, sosiaalijohtaja
- Sosiaali-, hyvinvointi- ja pelastuspalveluiden tutkimuskeskus, Pohjois-Savon hyvinvointialue
 - Anne Walden, erityisasiantuntija (sosiaalipalvelut)
- Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
 - Tarja Kauppila, johtaja
- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
 - Sointu Möller, johtaja